

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875.

Första Kammaren.

N:o 6.

Onsdagen den 24 Februari 1875.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades protokollet för den 19 dennes.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel. *50:de—56:te punkterna.*

Biföllos.

57:de och 58:de punkterna.

Herr Frisk: Då utaf Utskottets betänkande synes, att ingen af Utskottets ledamöter reserverat sig mot Utskottets hemställan i förevarande punkt, så torde det ej vara att hoppas att få en ändring i Utskottets förslag, men jag ber att med några ord få gifva skäl för min motion och hoppas, att Kammaren vill anse, att den ej åtnjutit den rättvisa, hvaraf den varit förtjent. Många af Herrarne hafva sannolikt, i likhet med mig, iakttagit, att en stor del af den manliga befolkningen, isynnerhet på landsbygden, tillbringar den mörka årstiden i lättja och sysslolöshet. Huru annorlunda skulle det ej vara, om denna befolkning från ungdomen finge lära något handverk. På senare tiden har uppmärksamheten blifvit fäst på detta förhållande, och på många ställen har försök gjorts att anlägga några smärre skolor för husslöjd. Uti det statsrådsprotokoll, som åtföljer Kongl. Maj:ts proposition i förevarande ämne, yttras, att i de utlåtanden, som inforrats från hus-hållningssällskapen angående denna fråga, uttalats den åsigt, »att kringresande undervisare vore erforderlige för spridande af slöjdskicklighet bland den äldre befolkningen, men att husslöjdens och hemflitens ständiga utveckling och förkofran icke kunde betryggas, såvida icke det uppväxande slägtet bibragtes undervisning särskildt med afseende å vinnande af slöjdskicklighet vare sig uti särskilda för sådant ändamål inrättade slöjdskolor eller uti folkskolorna». Då man tillika af det betänkande, som komitén för den lägre tekniska undervisnin-

gens ordnande afgifvit, inhemtar, huru det är bestäldt med sådana skolor i utlandet, huru i Würtemberg finnas 155, i Bayern 130 och i England 538, så får man bekänna, att hos oss är i detta hänseende ganska illa bestäldt. Sedan uppmärksamheten nu blifvit fästad härpå, tror jag, att äfven Riksdagen snart nog skall finna att det af Kongl. Maj:t äskade anslag ej räcker till. Jag hoppas, att den tid ej skall vara aflägsen, då de flesta folkskolor äfven skola vara lägre slöjdskolor. I min trakt har början härtill redan gjorts. Om nu under 1876 många ansökningar inkomma till Kongl. Maj:t om anslag till slöjdskolor, hvad förslå då väl 10,000 kronor? Jag tror således, att det varit skäl att något mer beakta min motion, och hoppas, att, om den också ej nu af Utskottet tillstyrks, den en annan gång skall röna framgång, då behovet af ett ökad anslag gjort sig mera gällande. Emellertid har jag nu ej något yrkande att framställa.

Öfverläggningen förklarades slutad och de förevarande punkterna biföllos.

59:de—69:de punkterna.

Biföllos.

Föredrogs änyo och bifölls Banko-Utskottets den 19 och 20 dennes bordlagda Memorial N:o 2, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning.

*Lagförändring
rörande
flottled.*

Föredrogs änyo Lag-Utskottets den 19 och 20 dennes bordlagda utlåtande N:o 3, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande flottled.

Herr Stråle: Jag instämmer med motionären och Utskottet deri, att en förbättrad lagstiftning i förevarande ämne är af behovet högeligen påkallad, men jag befarar, att den af Utskottet föreslagna väg för frågans lösning icke är den lyckligaste. Jag har mig väl bekant, hvad äfven Utskottets betänkande med dervid fogade reservationer utvisar, att väsendtligt olika meningar förefinnas uti förevarande fråga. En del anser nemligen, att någon inskränkning i eganderätten icke må ega rum på annat sätt än det expropriationslagen anvisar, då deremot andra, till hvilkas åsigt jag bekänner mig, hålla före, att industrien kan få en fördel genom kommunikationers ordnande utan expropriation, dock mot full ersättning till strand- och fiskevattenssegare. Utskottet har, såsom jag nyss nämnde, anvisat expropriationens väg; men här är ju icke fråga om expropriation i verklig mening, d. v. s. att frånvinna en annan egendom med eganderätt, utan endast att för industrien bereda behöfligt tillfälle till kommunikationers ordnande, och jag skulle beklaga om de, som vilja begagna flottled, nödgades anlita expropriationslagen. Derpå blifva i de flesta fall såväl de som jordegare och fiskevattenssegare lidande. En följd af Utskottets förslag

är emellertid, att frågor af förevarande beskaffenhet skulle behandlas vid ordinarie domstol. Jag ber Herrarne betänka, huru förhållandena skulle gestalta sig vid längre vattendrag, som genomlöpa flera landtdomstolars, kanske äfven stadsdomstolars områden. Strandegare och fiskevattensägare skulle då stämmas in hvar till sin domstol, och särskilda mål skulle utföras vid hvarje domstol, hvilka sedermera hvar för sig skulle fullföljas till hofrätt. Hvilka förvecklingar skulle icke sannolikt härigenom uppstå? Hvilka uppskofsbeslut blifva nödiga i anseende till parters uteblifvande, flere parters instämmande, tillkallande af sakkunnige personer och dylikt? Jag kan knappt tänka mig, huru alla dessa svårigheter skulle lösas. För Konungens Befallningshafvande vore det visserligen ganska beqvämt att undgå handläggningen af dessa ofta invecklade frågor, men jag befarar, att de rätt sökande blefve föga belättna med öfverflyttningen till domstol. Om man icke har synnerligt förtroende till Konungens Befallningshafvandes förmåga att afgöra administrativa frågor — dervid jag dock ber att få anmärka, att en betydlig mängd dylika tvister fortfarande komme att höra till Konungens Befallningshafvandes handläggning — bör man likväl komma ihåg, att, derest Konungens Befallningshafvandes utslag öfverklagas, skola målen fullföljas i Kammarkollegium, den öfverrätt, som handlägger frågor om väganläggningar, strömmrensningar och dylikt. Jag skulle kunna instämma i Grefve Sparres reservation, men jag saknar der en bestämmelse, som jag anser af vigt, nemligen att Konungens Befallningshafvande må ega förordna om undersökning inför häradsrätt. Det torde i de flesta fall vara af vigt att vederbörande på så sätt få tillfälle att yttra sig. Man skulle måhända invända, att en sådan bestämmelse strider mot hvad jag nyss yttrat angående domstols lämplighet att behandla ifrågavarande mål; men jag ber att härvid få erinra om, att det är stor skilnad mellan en sådan undersökning, som jag ifrågasatt, och själfva målets handläggning efter stämning och fullföljd i rättegångsväg.

På grund af hvad jag sålunda anfört, anhåller jag om återremiss af det nu föredragna betänkandet.

Herr Ros anförde skriftligen: Jag anhåller att Kammaren ville med afslag å Utskottets utlåtande bifalla Grefve Sparres reservation, som är ordagrant lika lydande med min motion. Till stöd för denna min anbållan åberopar jag äfven de skäl, som uti reservationen blifvit anförda, och jag gör detta äfven på den grund att, enligt min på någon erfarenhet uti flottningsfrågors behandling grundade öfvertygelse, genom den förändring uti 1811 års Kongl. bref, hvilken är ifrågasatt, särskild ny flottningslag torde kunna undvaras. Jag föreställer mig att en sådan lag, om än vidlyftigare än det åberopade, enkla men mycket innehållsrika Kongl. brefvet, likväl komme att hufvudsakligen lemna föreskrifter endast rörande flottningsfrågors formela behandling. Genom bifall till reservationen bibehåller man också konsekvensen emellan den föreslagna ändringen af de särskilda delarne uti ifrågavarande Kongl. bref. Gillas åter den princip, på hvilken Utskottet läntydtt, så skulle frågor om rättighet till flottning i mindre vattendrag hänföras till expropriationslagen, men samma frågor,

*Lagförändring
rörande
flotted.
(Forts.)*

Lagförändring
rörande
flottled.
(Forts.)

rörande de i första delen af samma bref omtalade vattendrag. hvaruti flottningar förut egt rum, behandlas af Konungens Befallningshafvande; ty erkännas måste att, äfven der flottled förut begagnats, enahanda frågor och tvister kunna uppstå som der rättighet till flottning och farled icke varit begagnad. Jag har sjelf såsom häradshöfding efter remiss af Konungens Befallningshafvande hållit undersökning efter ett större vattendrag, hvaruti virke från äldre tider flottats, och kan vitsorda att vid densamma förrättningen, i anseende dertill att flottningsrätten aldrig blifvit i laglig ordning reglerad med hänsyn till strand- och verksegares anspråk, tvistefrågorna ungefärligen voro desamma, som vanligen förekomma vid nya flott- och farleders öppnande. Mig synes därför behandlingen af dylika frågor böra vara enahanda, vare sig att vattendragen varit eller icke varit för flottning begagnade.

Uti min motion har jag anfört, att flottningsfrågor beröra viktiga intressen såväl för kronan som enskilde, och detta torde icke bestridas af någon, som känner förhållandet i många orter och synnerligen i Norrland, der kronans parker och enskildes så kallade utskogar äro belägna på det afstånd från bygdelagen att de ej kunna med någon fördel nyttjas, derest icke för virkets flottning derifrån större och mindre vattendrag skulle få begagnas. Följden af att, efter nu gällande lag, det står i en strandegares skön att i de flesta fall hindra flottning har också varit den att, vid auktioner å kronans virke, det antingen alls icke kunnat försäljas eller måst afyttras till alltför lågt pris, då spekulanter befarat att ej få obehindrad nytta tillgängliga enskilda vattendrag för virkets flottning. Af dessa skäl fullföljer jag mitt redan framställda yrkande om bifall till Grefve Sparres reservation.

Herr Sundell: Äfven jag vågar begära bifall till den af Lag-Utskottets ordförande anmälda reservation. Deruti är omförmäldt, hurusom denna Kammare i fjol, vid behandling af samma ärende, biträdde den mening, som Utskottets då varande samme ordförande i reservation afgaf, och hvilken alldeles öfverensstämmer med Herr Ros' motion. Det må visserligen vara, att de i fjol beslutande ej voro flere än 45, hvilka siffror icke på långt när svara mot Kammarens hela röstetal; men jag vågar hoppas och tro, att Första Kammaren vidhåller hvad af densamma i saken då åtgjordes. En gång säga och dervid blifva var ett talesätt hos en af våra framfarne konungar, och det bör äfven vara regel för denna Kammare vid behandling af riksdagsärenden. Jag vill nu icke upprepa hvad jag i fjol yttrade i frågan; talan i detta hänseende är dels redan förd, dels kommer den förmodligen att här föras af andra bättre än af mig. Jag inskränker mig derföre till yrkandet, att Kammaren, med underkännande af Utskottets betänkande, behagade antaga Herr Grefve Sparres reservation. När jag framställer detta yrkande, följer deraf, att jag icke kan biträda den af Herr Ribbing, Sigurd, afgifna särskilda mening, ehuru jag medgifver denna vara bättre än Utskottets hemstallan. Det vore en temligen klen produkt af Riksdagens verksamhet att aflåta en underdånig skrifvelse blott och bart, då man *kan* komma längre, hvilket jag anser här kunna ske. Jag skulle tro, att man derföre bör icke allenast

underdånigst skrifva, utan äfven förslagsvis lagstifta, och till en sådan Riksdagens verksamhet vågar jag vördsamt uppmana.

Då jag nu har ordet, ber jag att få förklara, hvilket dock kanske är öfverflödigt, att jag här icke förer någon flottningsbolagens talan. Jag har i sådana ingen del och står till dem icke i något som helst förhållande. Den talan jag förer är det rättas och billigas. Jag vet visserligen, att dessa tu, rättvisa och billighet, icke alltid låta sig förena, men i detta fall går det för sig, och man bör därför icke hindra kopulation.

Slutligen, med anledning af herr Stråles yttrande, vill jag tillägga, att, efter mitt förmenande, den föregående undersökningen för flottleds öppnande icke bör ske vid häradsrätt, utan af förrättningsmän, utsedda af Konungens Befallningshafvande och hvilka, efter skådande på marken utefter hela vattendraget, hafva att afgifva sitt utlåtande. Ett sådant skådande kan svårligen företagas af domstol, och Konungens Befallningshafvande lärer nog med omtänksamhet utse dessa förrättningsmän, hvilka skola fullgöra ett så grannliga uppdrag.

Herr Grefve och Talman! Jag upprepar: jag yrkar bifall till Grefve Sparres reservation.

Herr Ribbing, Sigurd: Den ärade motionären har, såväl i sin motion som då han nu i qväll hade ordet, erinrat derom, att den fråga, som nu är å bane, är af största vikt för de delar af Sverige, der flottning kommer i fråga. Frågan gäller, såsom bekant, att få de vattendrag öppnade för flottning, hvilka nu enligt 1811 års nådiga bref äro därför stängda i alla de fall, der ej enskild öfverenskommelse kan träffas med strandegarne. Svårligen, föreställer jag mig, kan väl ock någon vara mot ett bifall till denna sak i och för sig. Vi hafva i våra dagar så i ord som handling visat oss erkänna behöfligheten och nyttan af allt som länder till utvidgning af kommunikationsväsendet, och vi hafva i sådan syftning gifvit ut större summor kanske än för någonting annat. Här är emellertid nu icke fråga om några stora summor, utan endast om att tillgodogöra sig en resurs för industriell verksamhet som naturen själf erbjuder, visserligen med inskränkning till någon del af den nyttjanderätt, som nu tillkommer strandegarne, men dock utan att i afseende å denna inskränkning öfverträda den allmänna rättsgrundsatsen, att der ett allmänt behof bevisligen förefinnes, måste den enskildes rätt gifva vika, ehuru naturligtvis endast mot ersättning. Om därför någon hyser betänkligheter beträffande den väckta motionen, så torde det väl icke så mycket vara mot sjelfva hufvudsaken, eller de stängda farledernas öppnande, utan snarare, såsom jag ock kan döma af diskussionen i denna Kammar vid sista riksdagen, mot aflåtandet af en underdånig skrifvelse då, såsom bekant, vattenrättslagen i allmänhet befinner sig under Kongl. Maj:ts nådiga pröfning, och det alltså icke vore lämpligt att lösrjeka från denna lag en särskild del. Är emellertid ordspråket riktigt, att snar hjälp är dubbel hjälp, då följer af erkännandet af det berättigade i fordringarne på att få flottleder, der sådana äro af behofvet påkallade, att man ock måste erkänna nyttan och önskvärdheten af att denna fördel snart och om möjligt oberoende af utarbetandet, framläggandet och antagandet af en vattenrättslag i det hela

*Lagförändring
rörande
flottled.
(Ports.)*

Lagförändring
rörande
flottled.
(Forts.)

må kunna komma till stånd, såvida nemligen ej ööfvervinneliga hinder och svårigheter deremot uppresas sig. Det återstår då, om man nemligen hyser en sådan önskan, att se till huruvida och på hvad sätt de olägenheter må kunna undvikas eller åtminstone minsas, hvilka man möjligen anser blifva en följd af ifrågavarande ämnes utbrytning ur vattenrättslagen i det hela, och då det förefaller mig såsom om det förslag, jag i min reservation tagit mig friheten framställa, skulle vara egnadt att i någon mån, eller måhända i det hela, undanröjda dessa svårigheter och deraf föranledda betänkligheter att nu så vidt på Riksdagen ankommer företaga frågan till afgörande, så ber jag att få första uppmärksamheten på denna min reservation och hvartill den egentligen skulle leda.

Om man genomläser Utskottets betänkande och dervid fogade reservation, finner man lätt, att ingen meningsskiljaktighet rådt inom Utskottet deruti, att man borde tillstyrka Riksdagen att vidtaga åtgärder, i hvad på den ankommer, för att få en ändring i senare delen af 1811 års förordning, och att få denna genomförd så snart, att ändringen icke göres beroende af vattenrättslagens antagande i hela dess vidd. Vidare och för det andra har icke heller inom Utskottet någon olikhet yppat sig i meningarne beträffande hvem som skulle bestämma och huru det skulle bestämmas om villkoren, tiden och sättet för begagnande af flottled i sådana vattendrag, der dylik flottled nu icke finnes; man har nemligen varit ense om, att detta skulle ske på samma sätt som nu sker beträffande de vattendrag, hvilka enligt 1811 års förordning äro upplåtta till flottleder. Enligt nämnda förordning skall Landshöfdingeembetet föreskrifva vid hvilka tider, huruledes och med hvad vilkor flottning uti sådana vattendrag får utöfvas. Någon insaga eller motsägelse mot användning af samma kontroll med afseende å de vattendrag, som nu äro stängda, har icke yttrats af någon i Utskottet, och så till vida har alltså — hvilket särskildt är att påminna på anledning af den ärade motionärens yttrande — Utskottet och dess pluralitet alldeles icke genom sitt förslag brutit konsekvensen med 1811 års förordning i dess förra del, ty der står alldeles icke att Konungens Befallningshafvande skall afgöra, om flottled får finnas, utan att *der den finnes* skall Konungens Befallningshafvande föreskrifva vid hvilka tider, huruledes och med hvad vilkor flottningen får utöfvas. Genom att helt enkelt bifalla Grefve Sparres reservation eller motionärens förslag, skulle man deremot verkligen bryta konsekvensen, derutinnan nemligen, att man sålunda skulle tillägga Konungens Befallningshafvande rätten att bestämma så väl *huru*, det vill säga de närmare villkoren, som ock *om*, hvilket deremot redan är bestämdt angående de vattendrag, hvarom förra delen af 1811 års förordning handlar.

Det hvarom Utskottet och alla reservanterne varit eniga är således, att så snart som möjligt saken må beredas framgång, eller tillstyrkas och afgöras i hvad på Riksdagen ankommer; och beträffande de speciela villkoren för begagnande af flottled har ej heller någon olikhet förefunnits. De olika meningarne framträda först, då fråga blir att afgöra, om och när ett vattendrag, som nu enligt 1811 års förordning är stängdt eller icke kan upplåtas annat än genom öfver-

enskommelse med strandegarne, skall öppnas för flottning. I den frågan hafva, såsom Herrarne väl veta, två olika meningar framställts från Utskottet; den ena är den, att saken skulle afgöras i rättslig väg och på ett sätt i det närmaste analogt med det, hvarpå frågor om expropriation afgöras; den andra åsigten är att frågan *om* skulle besvaras af Konungens Befallningshafvande. Från begge dessa meningar har jag i min reservation skilt mig deruti, att jag anser, att Riksdagen bör skrifva till Kongl. Maj:t i underdånighet om framläggande af lagförslag för att få de stängda farlederna öppnade, men *icke* i sin skrifvelse med denna underdåniga anhållan fastbinda ett uttalande om ett bestämdt sätt, hvarpå denna fråga *om* i särskilda fall skall afgöras. Jag tror att genom en sådan skrifvelse, som jag föreslagit, svårigheterna för frågans framgång skulle kunna undanrödjas och på samma gång äfven betänkligheterna hos dem, hvilka det synes vara förenadt med olägenhet om frågor i denna del af vattenrättslagen behandlas oberoende af de andra. Om man antager, att det sätt, hvarpå Riksdagen hos Kongl. Maj:t begär, att frågan *om* i hvarje fall skall lösas, i någon mån skulle komma att strida mot det sätt, hvarpå likartade frågor i vattenrättslagen i det hela befinnas böra lösas, så inträffar ju, att Riksdagen kommer med en begäran, att en del af en hel lag skall behandlas och ordnas efter andra principer än öfriga delar af samma lag. En sådan principiell divergens mellan det hela af lagen och en dess del vore, det måste onekligen medgifvas, en olägenhet och oformlighet, som man väl, så vidt möjligt är, bör söka undvika. Om man deremot icke med samma bestämdhet framställer sin begäran om *saken* och *sättet*, lemnar man Kongl. Maj:t frihet att beträffande sättet för frågans afgörande i hvarje fall föreslå detsamma likartadt med det sätt, hvarpå dylika frågor i vattenrättslagen komma att afgöras. Man binder då icke sin begäran i hufvudsak vid en begäran, som möjligen, om den af Kongl. Maj:t villfares, sätter denna sak i principiell strid med lagen i sin helhet, och man riskerar icke heller att Kongl. Maj:t utfärdar denna lag såsom blott provisorisk, just för att man sedan må kunna få en annan om samma sak i sammanhang med vattenrättslagen i dess helhet. Det yttrades af en talare här föregående riksdag, att det vore »naturligt» att frågan, för sig behandlad, blott kunde blifva provisoriskt ordnad. Jag finner en sådan lösning så litet naturlig, att jag fastmer anser det vara högst önskvärdt om det kan ske på ett icke provisoriskt sätt, då alla täta förändringar i lagstiftningen äro svåra för dem, som närmast komma att ordna sin verksamhet på grund af lagen. Kan lagen göras så, att den icke blir endast provisorisk, är det därför så mycket bättre. Genom att icke ovillkorligt förena begäran om hufvudsaken: vattendragens öppnande med sättet, hvarpå detta skall ske, undviker man sålunda den svårighet man eljest äfventyrar, att nemligen få en lag som kommer i strid med principerna i den lag som möjligen kan komma att framläggas af Kongl. Maj:t, och genom samma uteslutande af frågan om sättet ökar man vidare utsigterna att få Kongl. Maj:ts bifall, då Kongl. Maj:t i sådant fall icke kommer i det dilemma, att antingen föreslå en lag, som möjligen principiellt strider mot det hela, hvaraf den utgör en del, eller ock afslå Riksdagens begäran just därför,

Lagförändring
rörande
flottled.
(Forts.)

Lagförändring
rörande
flottled.
(Forts.)

att den är hopbunden med en begäran om ett sätt, som Kongl. Maj:t icke kan gilla. Jag anser således att, både till följd af denna lags principiela sammanhang med lagen om vattenrätten i sin helhet och med afseende å utsigterna att få nu förevarande fråga af Kongl. Maj:t utarbetad och för Riksdagen framlagd möjligen tidigare än vattenrättslagen i öfrigt, utslutandet af frågan om *sättet* ur skrifvelsen vore det fördelaktigaste. Den föregående ärade talaren sade, att det vore en bra klen produkt af Riksdagens verksamhet, om den endast skrefve, utan att föreslå något bestämdt. Jag tager mig dervid friheten yttra, att jag i det fallet är af alldeles motsatt åsigt. Är det en fråga af stor vikt, hvarom skrives, och hvars *snara* afgörande är önskvärdt, men Kongl. Maj:t icke framlagt något förslag derom, då är det ju icke så obetydligt, att Riksdagen skrifer och anhåller om att få ett förslag i en sak, som är af stor vikt för en betydlig del af landet. Att Riksdagen åter, under de förhållanden, som vid denna angelägenhet äro för handen, icke förenar med sin anhållan om saken ett uttalande eller en anvisning om sättet: det synes mig så litet böra subsumeras under rubriken »klen», att det fastmer och af ofvan anförda skäl är ett af klokhet och intresse för det förevarande ärendets framgång förestävt förfaringsätt.

Jag skall icke här närmare ingå i någon pröfning eller kritik af de motsatta åsikter Utskottet och vissa af reservanterne framställt och af det relativa företrädet hos det ena eller andra förslaget. Detta är nemligen onödigt just genom den hemställan jag tagit mig friheten att göra. Jag kan ej heller se att genom mitt förslag frågans behandling och afgörande skulle på något sätt fördröjas eller hindras; tvärt om är en möjlig svårighet för frågans omedelbara företagande hos Kongl. Maj:t derigenom undanröjd. Skulle man åter frukta, att Kongl. Maj:t till äfventyrs komme med ett förslag, grundadt på principer, som Riksdagen icke ville godkänna och gilla, så har Riksdagen genom ett bifall till min motion så långt ifrån afsagt sig sin rätt att i alla fall pröfva hvad som Kongl. Maj:t föreslår, att tvärt om en sådan rätt är Riksdagen förbehållen. Min reservation innehåller nemligen ett förslag om en underdånig skrifvelse med begäran att Kongl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga proposition om erforderlig lagstiftningsåtgärd, och således blir det ju alltid tillfälle för Riksdagen att pröfva denna proposition. Skulle åter Utskottets förslag antagas, så återstår i alla fall nödvändigheten af en ytterligare pröfning, liksom dessutom möjligheten af ovisshet eller missuppfattning från Kongl. Maj:ts sida om hvad Riksdagen egentligen menat, alldenstund nemligen den analogi med förfaringsättet vid expropriationen, som Utskottet föreslagit, är hållen i så allmänna ordalag, att det torde vara svårt för hvem som helst att med någon större grad af visshet säga huru Utskottet eller Riksdagen, om den antager Utskottets förslag, härvid tänkt sig denna analogi. För att densamma såsom sådan skulle finnas, felas en väsendtlig punkt. Vid en vanlig expropriation är det nemligen till en viss person, staten, en menighet eller en enskild, som expropriationen sker, men här är förhållandet icke detsamma. Om t. ex. en enskild person eller ett bolag genom expropriation finge rätt till flottled och sedan en annan person eller ett annat bolag ville

hafva samma rätt i samma vattendrag, huru skulle den frågan afgöras? Skulle det bero på en öfverenskommelse med strandegarne; och en afgift till dem. eller skulle öfverenskommelsen träffas med den eller dem som först förvärfvat rätt till flottled? Detta är obestämdt och kan uppfattas olika.

Vill man slutligen taga Grefve Sparres reservation och motiönärens förslag i betraktande, torde en svårighet dervid möta, nemligen i betänkligheterna hos dem, och de äro kanske ej så få, hvilka tycka att, då fråga är om afstående väl icke af eganderätten, men af en del af nyttjanderätten, en sådan rättsfråga väl kan tåla vid att behandlas i rent rättslig ordning. Man undviker alla dessa preliminära strider och olika meningar derigenom, att man nu icke bestämdt begär det ena eller andra sättet. Hvilka de olika meningarna hafva varit, derom lär Kongl. Maj:t i alla fall icke förblifva i okunnighet, då de båda finnas framställda i Utskottets betänkande och Riksdagens förhandlingar, samt då ock af Kongl. Maj:t ju kunna begagnas så mycket man finner lämpligt och förenligt med vattenrättslagen i dess helhet. Genom ett bifall till min reservation gör man jemväl en återremiss till Utskottet öfverflödig med det försenande af ärendena, som derigenom alltid åstadkommes. På nu af mig anförda grunder vågar jag vördsamt anhålla om proposition på bifall till hvad jag i min reservation föreslagit.

Herr von Gegerfelt: Enligt hvad förut blifvit nämndt finnas de hufvudsakliga lagbestämmelserna i förevarande ämne uti Kongl. brefvet den 8 April 1811. Af den diskussion, som här föregått, har jag tyckt mig finna att en uppfattning af dessa lagbestämmelsers betydelse är rådande, som efter min åsigt är alldeles oriktig. Åberopade Kongl. bref stadgar nemligen att, der flottled finnes i ett vattendrag, skall Konungens Befallningshafvande såsom administrativ myndighet vidtaga de åtgärder, som äro nödiga med afseende å tiden, sättet och vilkoren för flottningen, men deremot medgifver ej samma bref Konungens Befallningshafvande rätt att i något fall bestämma om flottning får ega rum i ett vattendrag. Yrkas rättighet dertill på grund af häfd eller öfverenskommelse, så varder tvisten derom en ren domstolsfråga; för den händelse åter att sådan grund ej förefinnes, kan, enligt 1811 års bref, rättigheten ej i något fall beviljas utan genom öfverenskommelse med egarne till vattendraget. Ett sådant stadgande var på den tiden riktigt, ty då fans ej någon expropriationslag. Nu är deremot klart att enhvar, enligt de i härom nu gällande lagstadgade grunder, bör vara skyldig till flottning upplåta sitt vattendrag, om allmänt behof deraf förefinnes; härom voro alla ense, meningsskiljaktigheten afser endast sättet för frågans behandling. Å ena sidan anse Grefve Sparre och de med honom lika tänkande, att frågan rätt och slätt bör öfverlemnas till Konungens Befallningshafvande. Konseqvensen af denna åsigt skulle ovilkorligen fordra att tvister om kungsådra, farled, båtled m. m. nu äfven borde behandlas af Konungens Befallningshafvande. Det må vara att Konungens Befallningshafvande har förmåga att döma i fråga om enskildes skyldighet att afstå från en lagligen bekräftad eganderätt, men säkert är, att öfverlemmandet af en sådan fråga till administrativ myndighets afgörande ej öfverensstämmer med de allmänna lagstiftningsprinciperna. Grefve

*Lagförändring
rörande
flottled.
(Forts.)*

Lagförändring
rörande
flottled.
(Forts.)

Sparre säger i sin reservation, att strandegares eganderätt till vattnet ej är så alldeles obestridlig som Utskottet antyder och åberopar till stöd härför yttranden af de två komitéer, som varit tillsatta för utredning af förevarande och dermed sammanhängande frågor. Jag ber att i korthet få redogöra för dessa yttranden, helst som jag i dem finner stöd för Utskottets åsigt och en kraftig vederläggning af reservantens framställning. Den äldre komitén föreslog nemligen i 12 § af sitt förslag, att frågor om inrättande af ny farled skulle göras beroende af Konungens pröfning och således bestämmas i samma ordning, som i fråga om expropriation är stadgad. Angående flottled skulle deremot Konungens Befallningshafvande bestämma, huruvida ej genom anläggning deraf någon för orten nyttig bro eller något vattenverk skadades. För mig är det ofattligt huru man i sådant afseende kan göra skilnad emellan farled och flottled, så att en olika procedur vid deras anläggning anses böra ega rum.

Angående den omtvistade eganderätten till vatten har den äldre komitén upptagit, hurusom på grund af romerska rätten i flera europeiska länder skilnad är gjord mellan offentliga och enskilda vatten, samt jemväl egarnes dispositionsrätt öfver de senare blifvit betydigen inskränkt. Komiterade öfvergå derpå till förhållandena i England, der den åsigt gjort sig gällande, att den enskilde har eganderätt till vattnet. Hvad Sverige angår, säga komiterade, att uppfattningen om vattnets karakter af enskild egendom derstädes är ännu skarpare utpräglad, samt citera åtskilliga lagrum, på grund hvaraf de antaga att, der icke annorlunda är stadgad, vattendragen höra under enskild eganderätt. Vidare säga komiterade, att om de skulle bedöma frågan från rättshistorisk synpunkt, så skulle de icke tveka att gifva företräde åt den enskilda eganderätten till vattnet, men anse dock, att saken bör bedömas från en mera ekonomisk synpunkt.

Den senare komitén, som derefter tillsattes för att granska den förras arbete och hvars ordförande vi hafva den lyckan att här se ibland oss, upptog såsom den hufvudsakligaste anmärkningen mot sistnämnda komiténs förslag, att det åsidosatte inhemska rättsprinciper och afvek från grundsatsen om den enskildes eganderätt till och fria disposition öfver vattnet. Den nya komitén sade sig deremot vilja bygga sitt förslag på inhemska grund. I öfverensstämmelse härmed föreslog den också i 10 §, att, om man ville anlägga ny flottled, skulle väl Konungens Befallningshafvande derom förordna, om ingen skada kunde uppkomma, men att i motsatt fall, äfvensom der jord behöfde för ändamålet afstås, frågans afgörande skulle öfverlemnas till Konungen. Nu är hela skilnaden mellan dessa komiténs bestämmelser och Utskottets förslag, att komitén velat öfverlemna åt Konungens Befallningshafvande att bedöma om skada kan ske, så att endast i detta fall saken skulle hänskjutas till Kongl. Maj:ts afgörande, då deremot Utskottet föreslår, att dylika frågor alltid skola underkastas Kongl. Maj:ts beslut. Skilnaden är väl i praktiskt hänseende obetydlig, helst det ytterst sällan torde inträffa att ej skada kan ske genom flottning, och i de flesta fall åtskilliga arbeten måste i vattendragen utföras, för att flottning skall blifva möjlig.

En reservant, som förenat sig med Grefve Sparre, har uti Utskot-

tets betänkande funnit tre omständigheter, som han icke kunnat fatta. Den första är, hvarföre, då åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande gifvits rättighet att reglera flottningen uti större vattendrag, denna rättighet skulle vara bemälda myndighet förmenad beträffande mindre sådana. Denna fråga torde redan vara besvarad af hvad ofvan är sagdt. Konungens Befallningshafvande är och bör vara behörig att reglera flottningen, der flottningsrätt ostridigt finnes, ehvad vattendraget är större eller mindre, och att åt Konungens Befallningshafvande öfverlemna afgörandet af rättstvister och expropriationsfrågor öfverensstämmer åtminstone ej med hittills gällande grundsatser i vår lag. Vidare kan reservanten icke fatta, hvarför det icke kan allestädes tillåtas en skogsägare att fritt flotta timmer. Skälet dertill är, att man icke får begagna andras egor, äfven om man derutaf har nytta och fördel. Samma svar gäller också den tredje frågan, eller hvarföre icke det mindre intresset bör maka åt sig för det större. Vi lefva verkligt icke under sådana lagar, att den, som bäst kan tillgodogöra sig en egen- dom, också får tillägna sig densamma.

*Lagförändring
rörande
flottled.
(Forts.)*

Jag kommer nu till herr Ribbings reservation. Den af honom föreslagna åtgärden kan väl vara en ganska bra nödfallsåtgärd, ehuru icke något mera, som dock måste omfattas, om meningarne, såsom kanske kommer att visa sig, äro mycket skiljaktiga. I synnerhet torde denna åtgärd böra omfattas af dem, som ännu icke gjort sig fullt klart hvilka principer böra läggas till grund för denna frågas ordnande. Men i allmänhet bör man väl, då man hos Kongl. Maj:t begär lagstiftning i ett visst ämne, äfven säga på hvilken grund man vill hafva denna lagstiftning byggd, ehuru jag också vill medgifva, att en diskussion i frågan kan vara mera upplysande än en skrifvelse. Fastän jag således för min del icke har något emot herr Ribbings reservation — det är nemligen endast mot Grefve Sparres, som jag på det bestämdaste opponerar mig — måtte jag yrka bifall till Utskottets betänkande.

Herr von Koch: Jag var icke närvarande den 20 Maj förlidet år, då Första Kammaren med tre rösters majoritet, 24 röster mot 21, fattade ett beslut, liknande det som föreslagits uti förevarande motion. Men hade jag vid detta tillfälle varit närvarande, skulle min röst blifvit den 22:dra. Jag har längesedan uttalat mina tankar i detta ämne, nemligen då jag, såsom ledamot af lagberedningen, biträdde det afgifna förslaget till 10 § i 1 Kap. Jorda-balken, der följande stadgande infördes: »Finnes i vatten flottled för timmer eller annat, varde ock den öppen lemnad, att framgent begagnas, till storlek och på sätt som af ålder brukligt varit eller stadgadt varde». Härigenom har således lagberedningen tydligt uttalat, att den ansåg stadgande om flottled vara af civillags natur och att således, om någon ändring deri skulle ega rum, denna borde ske på samma sätt, som civil lag vanligen stiftas och ändras. Nu hafva motionären och flere reservanter föreslagit, att vi i denna fråga skulle fatta ett bestämdt beslut, om huru vi ansågo de ifrågavarande förhållandena böra ordnas. För min del är jag i allmänhet mycket för, att man beslutar, der man har rätt dertill; och om jag icke instämmer i motionärens förslag, så är det därför, att det, enligt min tanke, är olämpligt, emedan det afser att åt Kongl.

Lagförändring
rörande
flotted.
(Forts.)

Maj:ts Befallningshafvande lemna rätt att stadga lex in casu i afseende på rubbande uti eganderätt. Jag kan nemligen icke gilla att åt administrativ myndighet öfverlemnas en dylik beslutanderätt; och i detta fall hänför jag mig hufvudsakligen till innehållet af Utskottets utlåtande och herr Ribbings reservation samt till det, som af Herr von Gegerfelt här blifvit yttradt.

I afseende åter på sättet att lösa denna fråga — och jag tror, att det icke finnes någon, som icke önskar att den skall blifva snart löst — vill jag erinra, att frågan i sammanhang med vattenrätten i dess helhet erhållit en mångsidig behandling. Den hvilat visserligen för närvarande, men är, enligt nya lagberedningens arbetsordning, uppförd såsom *M* 2 bland de ärenden, som skola af denna handläggas. Det är för mig, liksom kanske för de fleste af Herrarne, bekant, att inom Högsta Domstolen blifvit påpekadt, hurusom det vore väl, om icke alla till vattenrätten hörande frågor blefve med hvarandra sammanbundna, utan att de, som kunde afskiljas, också blefve det. Kommer lagberedningen att lyssna till dessa ord från Högsta Domstolen, så tror jag, att den bästa och snabbaste lösning af frågan, som vi kunde åstadkomma, vore att besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t i den riktning, herr Ribbing föreslagit, emedan deri icke antydes något bestämdt säit beträffande denna speciela frågas ordnande. Att Riksdagen uti förekommande frågor fattar bestämdt beslut, anser jag, jag upprepar det, *i allmänhet* fördelaktigt; men icke så här. Ett dylikt förfarande skulle möjligen kunna hindra att vattenrättsfrågan i sin helhet blefve ordnad efter gemensamma principer. Det är därför jag tager mig friheten tillstyrka bifall till herr Ribbings reservation, hvilken jag anser vara den bästa lösningen af frågan, såsom utgörande en medelväg mellan de båda ytterligheter, som representeras å ena sidan af Grefve Sparres reservation och å den andra af Utskottets utlåtande.

Herr Brun: Jag hade helst velat afhålla mig från att yttra mig i en sak, der möjligen några, ehuru jag hoppas de äro få, skulle kunna säga att mina ord föranledas af enskildt intresse i saken. Jag är nemligen trävaruhandlare och exportör, men det är just i denna egenskap, som jag tror mig känna till förhållandena rörande flottning; och då jag här hör personer, som hafva stora insigter i den juridiska delen af frågan, likväl röja obekantskap med sättet för flottning, så har jag funnit mig manad att redogöra deraf. En talare har nyss yttrat, att det skulle förefinnas den skilnad mellan flottning i stora och i små vattendrag, att i de senare behöfver man vid flottningen gå på stranden längs vattendraget, men icke så i de stora vattendragen. Det är alldeles icke förhållandet, ty äfven i de stora elfvarne är det nödvändigt att vandra stränderna utefter för att frigöra dem från den massa flottgods, som der hopar sig. Ungefär detsamma kan visserligen vara förhållandet i de små vattendragen, men der händer det ofta, att man bygger rännen dels af timmer men vanligen af plank, stundom till en fjerdedels eller $\frac{1}{2}$ mils längd; och då behöfves naturligtvis ingen vandring på stränderna. Vidare är det i båda fallen, såväl vid flottning i de stora som i de små vattendragen, två saker, hvori mycken likhet råder: man behöfver nemligen nödvändigt anlita

stränderna och är nödgad att hafva fasta punkter för att angöra länsor. nedslå duc d'alber m. m. Jag tror icke, att det finnes något större vattendrag, åtminstone i de norra provinserna, vid hvilket icke ganska betydliga öfverlätelser af jord egt rum, stundom till följd af godvillig öfverenskommelse men stundom genom expropriation. Hvad som sker och måste ske vid de stora vattendragen, måste också ske vid de små. Jag kan icke finna någon annan skilnad mellan stora och små vattendrag, än att de förra äro stora och omfatta stor flottning samt de senare små och innefatta ringa flottning. Båda äro lika viktiga. De små vattendragen äro venerna i kroppen och de stora pulsåderna. Medgifves icke flottning i de förra, förmå icke heller de senare eller pulsåderna göra den nytta, de eljest skulle kunna. Det finnes otaliga ställen, der dels jordmänen, dels klimatet och andra förhållanden äro sådana, att odlingen icke framskridit särdeles långt, och skogens alster derföre äro det enda, som af landet kan vinnas. En liten bäck kan der mildtals genomlyta landet; och enda möjligheten att tillgodogöra skogens produkter är att kunna flotta dem. Vattnet utgör då på samma gång bärkraft och drifkraft. Det utgör ett af naturen förlämnadt kommunikationsmedel, visserligen ett simpelt men dock ett fortskaffningsmedel af stort värde, åtminstone har det förefallit mig sa, trots alla förutfattade principer och på juridisk grund byggda antaganden. Mig förefaller äfven att dessa vattendrag, så stora som små, alldeles icke äro jordegarens tillhörighet; och jag tror icke att det är möjligt, att han kan hafva en sådan rätt till vattendraget, ty han har icke rätt att stänga detsamma. Men dermed må vara huru som helst, jag vill icke tvista om den juridiska delen af saken, jag har endast velat upplysa om sättet för flottning. Det är dessutom en annan praktisk del af frågan, som ingen talare hvarken vid denna eller förra riksdagen omnämnt, och det är att genom ett afslag till hvad motionären här föreslagit och frågans deraf förorsakade fördröjda afgörande skadar man icke blott trävaruutförseln, hvilket redan i och för sig är ett ganska stort ondt, enär i vårt land finnas stora skogar, som ruttna ändamålslost ned, utan förorsakar äfven en annan skada, som består deruti, att man förhindrar upprensningen af dessa små vattendrag, hvilka, lemnade i sitt naturliga skick, igenfyllas af träd, grenar och andra samlingar af organiska ämnen. Den uppdämning, som sålunda uppkommer, förorsakar en försämring af skogsmarken och hindrar skogsväxten. Trakten blir ett tillhåll för frost, som inverkar skadligt på klimatet. Riksdagen beviljar anslag för utdikning af sankta trakter. men huru kan man verksammare befordra förmildring af klimatet än genom upprensning af sådana små vattendrag. På många ställen finnas stora myrar, genom hvilka upptages en kanal, hvilken då användes för flottning. Derigenom aflägsnar man en mängd skadligt vatten fran dessa sankta trakter och gagnar skogsväxten. Det är på dessa förhållanden, som jag ansett mig böra fästa uppmärksamheten. Motionen må förkastas eller återmitteras, nog af, jag har ansett det vara skäl att här omtala förhållanden, som jag fullt väl känner. Emellertid sluter jag mig till och önskar framgång åt Grefve Sparres reservation. Jag håller före, att man derigenom vinner enkelhet och reda. Har man gifvit Konungens Befallningshafvande i uppdrag att ordna flottningen i de stora

Lagförändring
rörande
flottled.
(Forts.)

Lagförändring
rörande
flottled.
(Forts.)

vattendragen, så tror jag, att man icke handlar inkonsekvent, om man jemväl öfverlemnar åt denna myndighet att ordna den i de små.

Grefve Mörner, Carl Göran: Till en början får jag till Utskottet hembära min tacksägelse därför att Utskottet denna gång handlagt denna fråga så tidigt vid början af riksdagen. Vid förra riksdagen deremot inkom utlåtandet i detta ämne först efter den ordinarie riksdagstidens utgång, med anledning hvaraf endast få personer voro närvarande vid ärendets afgörande. I olikhet med den föregående talaren var jag då närvarande och var en bland de 24, hvilkas röster då bestämde denna Kammares beslut. Jag är ingalunda missnöjd med att jag då hyllade den äsigt, som fick sitt uttryck i detta beslut, och jag står fortfarande kvar på samma punkt. Jag för min del tror nemligen, att en fullkomlig missuppfattning i afseende på frågan om eganderätt till vatten här gjort sig gällande, ty, man må vara huru mycket som helst egare till ett vatten, icke eger man därför rätt att förmäna andra att ro eller simma i detta vatten, och, om den som rör äfven skulle släpa en stock efter sig i vattnet, icke kan någon påstå att eganderätten till vattnet derigenom trädets för nära. Är det fråga om rinnande vatten så rör icke detta strandegaren, ty han kan icke hindra att man passerar förbi hans strand, lika litet som han eger rätt att efter behag uppdämma vattnet. Jag tror äfven att det skall vara få delar af den civiliserade världen, der man kan sätta i fråga att utsträcka eganderätten till vattnet derhän, att ingen skulle få färdas fram derpå utefter ens strand. Det har blifvit yttradt, att det endast skulle vara en obetydlig skilnad mellan det förslag, som den senare vattenrättskomitén upprättade, och innehållet af den skrifvelse, Utskottet nu föreslagit. Det är dock just den stora skilnaden, att i ena fallet betraktar man allt såsom en eganderättsfråga, medan man i det andra förslaget gjort en åtskilnad och å ena sidan skyddat den enskildes eganderätt, men å andra sidan icke förvandlat till förmål för eganderätt hvad som aldrig kan blifva sådan underkastadt, nemligen det rinnande vattnet. Komiténs förslag innefattar att, då det är fråga om flottled och denna kan ordnas utan skada och olägenhet för någon och utan att jord behöfver afstås, det skulle tillkomma Konungens Befallningshafvande att derom bestämma; och jag kan verkligen icke inse att häri ligger större fara än uti Konungens Befallningshafvandes rätt att bestämma hvar allmänna vägar må anläggas, hvilken rätt jag aldrig hört någon vilja bestrida.

Det är således en högst väsentlig skilnad mellan det förslag, som komitén upprättat, och de grunder, som finnas uttalade i den af Utskottet nu föreslagna skrifvelsen.

Här har vidare åberopats Högsta Domstolens yttrande i denna fråga, men jag hvarken bör eller kan nu inlåta mig i något yttrande derom. Märkvärdigt synes dock att i början af den tryckta skrift, som af en utaf Högsta Domstolens ledamöter blifvit allmängjord, talas om en helt annan komité än den, hvars betänkande författaren sedermera refererar. Jag inlåter mig dock icke vidare på denna sak, utan håller mig nu endast till den skrifvelse, som här blifvit af Utskottet föreslagen.

Vid förra riksdagen understödde jag för min del den åsigt, som Grefve Sparre i sin reservation uttalat och som då blef segrande inom denna Kammare; och om jag fortfarande vidhåller denna åsigt är detta ingalunda till följd af någon förhoppning att detta förslag, äfven om det blefve Riksdagens beslut, ändock komme att godkännas, ty det är troligt att detsamma komme att underkastas granskning och öfverlemnas till lagberedningen för omarbetning, och vi skola då, hoppas jag, få något bättre och fullständigare förslag i denna fråga. Dock anser jag att, genom antagande af det i Grefve Sparres reservation framställda förslag, ett vida kraftigare och säkrare steg i den rätta riktningen vore taget än genom antagande af en skrifvelse utan något bestämdt förslag, och det är hufvudsakligen detta skäl, som bestämmt mig för att i en möjligen blifvande votering afgifva min röst till förmån för Grefve Sparres förslag. Detta förslag går hufvudsakligen i samma riktning som det af den senare vattenrättskomitén afgifna, ehuru det genom att vara sammanfattadt i en paragraf är vida ofullständigare och i följd deraf i behof af komplettering.

*Lagförändring
rörande
flottled.
(Forts.)*

Uti det förslag, som af den senare komitén upprättades, sökte den, i motsats till sin föregångare, att skilja hvad som vore af civillags natur och hvad som vore att hänföra till den ekonomiska lagstiftningen; och jag för min del tror, att just den omständighet, att man icke vill låta frågan i dess helhet räknas till den ekonomiska lagstiftningens område, har på vissa håll väckt en mindre benägenhet för detta, den senare komiténs, förslag.

Vill man emellertid icke antaga Grefve Sparres reservation, utan i stället skall välja mellan de två förslag till skrivelser, som äro framställda, då är det enligt min uppfattning uppenbart att Herr Ribbing's förslag till skrifvelse bör ega ett afgjort företräde framför det andra, emedan det åtminstone icke framhåller en enligt min åsigt falsk princip. Om man skall skriva till Kongl. Maj:t, är det väl bättre att skriva på ett sådant sätt, att man åtminstone lemna frågan helt och hållet öppen. Jag anser således att det är bäst att antaga Grefve Sparres förslag, men, om man icke vill detta, tror jag att Herr Ribbing's framställning bör bifallas. Emellertid anhåller jag om proposition på Grefve Sparres förslag.

Herr Holmberg: Inom Utskottet har jag förfäktat den åsigt, som finnes uttalad i Grefve Sparres reservation, och det är endast af en tillfällighet, som jag icke blifvit antecknad såsom instämmande i densamma. Vid sådant förhållande yrkar jag nu naturligtvis bifall till nämnda reservation.

Såsom Herr Ribbing yttrat förefans inom Utskottet icke någon meningsskiljaktighet angående nödvändigheten af att snart erhålla ett lagstadgande i afseende på flottled i sådana vattendrag, angående hvilka 1811 års Kongl. bref icke tillerkänner Konungens Befallningshafvande rätt att meddela bestämmelser; och då, enligt samme talares yttrande, snar hjälp är dubbel hjälp, torde det vara nödvändigt att för erhållande af lagbestämmelse i detta fall välja den utväg, som kan snabbast föra till målet. Men, vare sig man antager Utskottets förslag eller det, som Herr Ribbing i sin reservation framställt, faller det af

Lagförändring rörande flottled.
(Forts.)

sig sjelft att frågan kommer att remitteras till lagberedningen för uppgörande af förslag till lagstadgande i ämnet; och autagligt är, att man då icke vinner något resultat i denna fråga förr än den kan företagas i sammanhang med ordnandet af vattenrätten i öfrigt. Om deremot motionärens förslag eller, som är detsamma, Grefve Sparres reservation antages, erfordras endast att hos Kongl. Maj:t begära, att det i senare delen af 1811 års Kongl. bref förekommande undantag upphäfvades; och, om detta i nåder bifalles, är det med motionen afsedda ändamålet genast vunnet.

Man har här talat om eganderätten till rinnande vatten; och jag vill medgifva, att lagen i viss mån tillerkänner strandegare en sådan rätt, ehuru med den inskränkning att, såvida flott- eller farled i ett vattendrag är behöflig, strandegaren icke eger rätt att därför lägga hinder i vägen. Befintligheten af en sådan inskränkning framgår af åtskilliga lagstadganden och deribland äfven af 1824 års Kongl. förordning om utrifning af vattenverk med mera, hvilken förordning i afseende på sänkning af sjöar, äfven då de äro belägna helt och hållet inom enskild persons egoområde, stadgar, att sådan icke får företagas, förr än Konungens Befallningshafvande pröfvat, huruvida genom sjösänkningen flott- eller farled obrukbar göres eller tjenlig lägenhet till inrättande deraf borttages, i hvilka fall sjösänkningen ej må af Konungens Befallningshafvande å det allmännas vägnar tillståndas. Att någonsin expropriation af sjöar och vattendrag har ansetts erforderlig för vinnande af rättighet att derå färdas, torde icke heller kunna ådagaläggas.

Före tillkomsten af 1811 års Kongl. bref förefans ock rätt till fri flottning i alla vattendrag, för så vidt den utan skada eller förfång för jord-, strand-, vattenverks- och fiskes-egare kunde ega rum; och det var med anledning af de stridigheter som i följd af denna fria flottning uppkommo, som Kongl. Maj:t ålade sina Befallningshafvande att i de fall, der flottled förut begagnats och der sådan ansågs vara behöflig, meddela bestämmelser, under hvilka tider, på hvilka sätt och under hvilka villkor flottningen finge utöfvas, hvaremot flottning i de vattendrag, der sådan förut icke egt rum, ansågs vara af den ringa vigt för det allmänna, att Konungens Befallningshafvande ej borde dermed taga befattning, och därför gjordes beroende af frivillig öfverenskommelse emellan vederbörande eller tvist derom vid domstol.

Nu åter hafva i följd af industriens och kommunikationernas utveckling många vattendrag, som förr ansågos ega ringa eller ingen betydelse, erhållit stor vigt; och det är därför af nöden, att äfven dessa blifva föremål för lagstiftningens uppmärksamhet. Då Konungens Befallningshafvande på grund af 1811 års Kongl. bref har att bestämma om flottningen i det ojemförligt största antalet vattendrag, såväl större som mindre, synes det vara lämpligt, att samma myndighet äfven må bestämma om flottningen i det öfriga fåtalet af vattendrag, helst nämnda Kongl. bref förutsätter, att den rätt till flottning, som skall kunna af Konungens Befallningshafvande tillståndas, endast på det sätt må ega rum, att den icke länder jord-, strand-, vattenverks- och fiskes-egare till skada eller förfång. Någon klagan öfver det sätt, hvarpå dylika frågor blifvit af Konungens Befallningshafvande behand-

lade, har hittills icke försports; och då frågan om vattenrätten i dess helhet framdeles blir föremål för behandling, kommer i allt fall att pröfvas, huruvida de grundsatser, på hvilka 1811 års Kongl. bref stöder sig, lämpligen böra för framtiden bibehållas. Jag anser således ingen fara förenad med att antaga det förslag, som innehålles i Grefve Sparres reservation, hvartill jag alltså härmed värdsamt yrkar bifall.

*Lagförändring
rörande
flottled.
(Forts.)*

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern Carleson: Då den här förordade författningen uttryckligen afser enskilda vattendrag, hvarmed både lagspråket och samtalsspråket benämner dem, som ligga under enskild eganderätt, skulle genom samma författnings godkännande komma att åt administrativ myndighet öfverlemnas rättighet att mer eller mindre ingripa i den enskilda eganderätten. Detta är enligt min tanke någonting så äfventyrligt, att det vore högst oförsigtigt af Riksdagen att besluta sig dertill, utan att ärendet förut undergått en den grundligaste behandling som är möjlig och framför allt en omsorgsfullare pröfning än Lag-Utskottet nu varit i tillfälle att egna det. Frågan tillhör dem, hvilka enligt den för Lagberedningen utfärdade instruktionen kommer att der till behandling företagas näst efter den, som nu är under handläggning. Vid sådant förhållande förefaller det mig rådligast att icke Riksdagen beslutar en lag i detta hänseende, förrän man erhållit kännedom om det resultat, hvartill Lagberedningen vid sakens behandling må komma, och för min del afstyrker jag därför bifall till den föreslagna författningen. En skrivelse af den utaf Utskottet föreslagna beskaffenhet har jag visserligen icke samma skäl att afstyrka, men då, såsom nyss antydde, man eger att vänta att detta lagstiftningsärende snart kommer under Lagberedningens behandling, och Riksdagen bör anse en opinionsyttring angående lagprincipen hvarken vara för en kommande Riksdag bindande ej heller kunna af Lagberedningen tagas såsom ostridig utgångspunkt vid dess förestående pröfning af frågan, har jag svårt att inse att med en sådan skifvelse skulle vara förenadt något praktiskt gagn.

Herr Rhodin: Jag hyser den öfvertygelse, att frågan om flottled bör kunna lösas med större lätthet än på de sätt Utskottet och reservanterne föreslagit, såvida nemligen Riksdagen vill definiera skillnaden mellan de vattendrag, uti hvilka allmän flottled bör kunna få finnas, och de, hvori detta icke kan tillåtas. Visserligen möta svårigheter vid uppställandet af en sådan bestämmelse, men torde icke vara omöjliga att öfvervinna. Jag tager mig friheten föreslå, att allmän flottning icke må ega rum i sådana vattendrag, hvarest tillgång på behöfligt driftvatten för nedanför liggande verk är så ringa, att vattentillgång beredes genom lagligen tillkomna dammar, medelst hvilka vår- och höst-flödena innehållas i ofvanför liggande sjöar. Skulle uti sådana vattendrag allmän flottning få företagas, äfven om behofvet det påkallar, skulle otvifvelaktigt den enskilda eganderätten på ett ganska kämbart sätt kränkas. Uti alla öfriga vattendrag må flottning kunna ske under vilkor, som af Konungens Befallningshafvande föreskrifvas.

På detta sätt löses flottningsfrågan på ett enkelt och, som jag tror, praktiskt sätt med ringa förnärmelse af andras rätt samt med undvikande af en, enligt min tanke, onödig expropriation.

Lagförändring
rörande
flottled.
(Forts.)

Skulle denna min åsigt i någon mån vinna Kammarens bifall, anhåller jag att frågan återremitteras till Lag-Utskottet för förnyad behandling i enlighet med de af mig nu uttalade grunder.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade framställts följande yrkanden, nemligen: 1:o att utlåtandet måtte bifallas; 2:o af Herr Ros, att Kammaren skulle antaga det af Grefve Sparre i hans reservation afgifna förslag, hvilket lydte sålunda:

»att Riksdagen ville för sin del besluta en författning, så lydande:

»Med ändring af hvad Kongl. brefvet den 8 April 1811 innehåller angående flottning i enskilda vattendrag, der flott- och farled förut icke varit, varder härigenom förordnad, att fråga derom må väckas hos Konungens Befallningshafvande, som, efter det undersökning på stället skett och vederbörande blifvit hörde, eger att pröfva, huruvida, med afseende å ortens och det allmännas fördel, flottning i sådant vattendrag må ega rum, samt i öfrigt meddela erforderliga föreskrifter, på sätt stadgadt är i afseende å vattendrag der flott- och farled förut varit.»

3:o af Herr Ribbing, att Kammaren skulle gilla det förslag, som han framställt uti sin vid utlåtandet fogade reservation, hvilket förslag lydte sålunda:

»att Riksdagen måtte i underdånighet hemställa, att Kongl. Maj:t täcktes, så snart ske kan och, derest för undvikande af dröjsmål sådant finnes erforderligt, särskildt, utan afbidande på förestående pröfningen af frågan om vattenrätten i dess helhet, taga i öfvervägande, huruledes allmän flottled i de vattendrag, der den ej redan finnes men är af behovet påkallad, må, utan förbiseende af strandegares och vattenverksegares rätt, kunna anläggas och begagnas, samt till Riksdagen göra framställning om den lagstiftningsåtgärd, som för ändamålet finnes erforderlig;» samt slutligen 4:o att utlåtandet måtte till Lag-Utskottet återförvisas.

Härefter framstälde herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades många nej jemte några ja, sedermera proposition på antagande af Grefve Sparres reservation, då svaren utföllo med många nej, blandade med ja, vidare proposition på bifall till herr Ribbings förslag, hvilken proposition besvarades med många ja, blandade med nej, och slutligen proposition på återremiss af utlåtandet, hvartill svarades många nej jemte åtskilliga ja, hvaruppå och efter det proposition på antagande af Herr Ribbings förslag änyo blifvit gjord samt med många ja, blandade med nej, besvarad, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Efter det Kammaren, uppå Herr Grefven och Talmannens framställning, såsom kontraposition vid voteringen antagit Grefve Sparres reservation, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den som vill, att Kammaren, med anledning af Lag-Utskottets utlåtande N:o 3, skall antaga det förslag, som finnes intaget i Herr Ribbings vid utlåtandet fogade reservation, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

*Lagförändring
rörande
flottled.
(Forts.)*

Vinner Nej, bifaller Kammaren det förslag grefve Sparre i sin reservation framställt.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 57.
Nej — 26.

Föredrogs och bifölls Banko-Utskottets den 20 dennes bordlagda memorial N:o 5, med hemställan om eftergift af Registratorn vid afdelningskontoret i Göteborg F. W. Hammarströms betalningsskyldighet till Riksbanken för återstoden af sexton emot falska lånehandlingar till N. Bengtsson utgifna lån.

Föredrogs Särskilda Utskottets den 20 dennes bordlagda utlåtande N:o 1, med anledning af Andra Kammarens remiss af motion angående lagtvungen, förberedande rekrytbildning.

Herr vice Talmannen: Det Särskilda Utskottet har till Andra Kammaren återlemnat förevarande motion på den grund, att Utskottet blifvit tillsatt allenast för behandlingen af Kongl. Maj:ts i ämnet aflättna nådiga propositioner. Det förhåller sig verkligen så, att det Särskilda Utskottet vid dess tillsättning icke erhållit annat uppdrag än att handlägga de nämnda propositionerna. Men de för Riksdagen gällande reglementariska föreskrifterna innehålla ett stadgande, af hvilket det synes mig följa att äfven den föreliggande motionen bör af Särskilda Utskottet behandlas. Den 8 § i dessa reglementariska föreskrifter är nemligen af följande innehåll:

»Besluta Kamrarne tillsätta Särskildt Utskott för behandling af något ärende, skall underrättelse derom ofördröjligen meddelas det eller de ständiga Utskott, som eljest skolat ärendet handlägga. Har innan beslutet fattades, ärende af enahanda eller likartad beskaffenhet blifvit till ständigt Utskott hänvisadt, skall sådant Utskott inom åtta dagar efter af berörda underrättelse erhållen del hos Kamrarne göra framställning om slikt ärendes öfverlemnande till det Särskilda Utskottet.»

Häraf torde väl följa, att, derest en motion af likartadt innehåll med den förevarande, eller om införande af lagtvungen förberedande rekrytbildning, varit till ständigt Utskott förut remitterad, detta Utskott, som icke lärer kunnat undgå att finna det i motionen behandlade ämnet stå i oskiljaktigt samband med den Kongl. propositionen angående allmän värnpligt, skulle hos Kammaren gjort anmälan om motionens öfverlemnande till det Särskilda Utskottet. Denna fråga har

ock utgjort föremål för öfverläggning inom Talmanskonferensen, och den åsigten gjorde sig der gällande, att, i öfverensstämmelse med den grundsats, som finnes uttryckt i den af mig nyss upplästa §, den förevarande motionen rätteligen borde af det Särskilda Utskottet till behandling upptagas. På grund häraf vågar jag hemställa, att Kammarren måtte besluta, att den af Utskottet här gjorda anmälan skall läggas till handlingarne med förklarande, att motionen i fråga rätteligen bör af det Särskilda Utskottet behandlas.

Öfverläggningen förklarades slutad och utlåtandet lades till handlingarne med förklarande, att den ifrågavarande motionen borde af Särskilda Utskottet behandlas.

Uppå derom gjord begäran beviljade Kammarren *Herr Sundin* ledighet från riksdagsgöromålen för tiden från och med den 2 till och med den 14 nästinstundande Mars.

Kammarren åtskildes kl. nära 9 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Fredagen den 26 Februari 1875.

Kammaren sammanträdde kl. 13 e. m.

Justerades 4 protokollsutdrag för den 24 och protokollet för den 20 dennes.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts den 24 dennes bordlagda nådiga propositioner:

1:o angående ersättandet af kostnaderna för Hans Maj:t Konung Carl XV:s begrafning;

2:o angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter arbetskarlen P. G. Kjellström; och

3:o angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter enkan Amalia Thorsséen i Sjöbo.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Kongl. Maj:ts den 24 dennes bordlagda nådiga proposition med förslag till särskilda förordningar angående fast egendoms lagfarande och intecknande m. m.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 24 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 13, i anledning af Riksdagens år 1874 församlade Revisorers berättelse om verkställd granskning af de under Kongl. Kommerskollegii förvaltning ställda fonder och medel;

N:o 14, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1874 års riksdag;

N:o 15, i anledning af Riksdagens år 1874 församlade Revisorers berättelse angående granskning af Statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1872; samt

N:o 16, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och harnnbyggnader samt vattenkommunikationer äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.

Anmälades och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna utlåtanden, nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 17, i anledning af Kongl. Maj:ts skrifvelse angående Sala silfververks ränteersättningsfonds tillstånd och förvaltning under år 1873;

N:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om eftergift till förmån för husmannen Jöns Eriksson i Harhult af kronans rätt till danaarf efter enkan Karna Bengtsdotter från Östra Skräflinge;

N:o 19, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om eftergift till förmån för H. A. Thomson i Öströ af kronans rätt till danaarf efter enkan Boel Thomsson från Båstad;

N:o 20, i anledning af väckt motion angående restitution till fabriksidkaren J. S. Svensson af bränvinstillverkningsafgift;

Lag-Utskottet:

N:o 4, i anledning af väckt motion om ändring af 23 § i Kongl. Förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862;

Första Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1:

N:o 1, i anledning af Herr P. Nilssons motion om ändring i Kongl. stadgan den 18 Juni 1842 angående folkundervisningen i riket.

Kammaren åtskildes.

In fidem
O. Brakel.